

TÜRKİYE'DE VAKIF KURULUŞU

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun ("TMK") 101. maddesinde vakfın tanımı "Gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal toplulukları" olarak yapılmıştır. Bu bakımdan, vakfın oluşumu için; özgülenecek bir malvarlığı ve malvarlığının özgüleneceği amaç olması gereklidir. Ayrıca, vakfın amacı; hukuka uygun, belirli, anlaşılabilir olmalı ve süreklilik arz etmelidir.

TMK madde 102 uyarınca, vakıf noterde düzenleme şeklinde yapılan bir resmi senet ile ("**Vakıf Senedi**") kurulur. Vakıf Senedi'nde vakfın adı, kuruluş amacı, adresi, yürüteceği faaliyetler, yönetim organı, denetim organı ve malvarlığı gibi bilgiler yer alır.

Vakıf Senedi'nin düzenlenmesinden sonra, bu belgenin yetkili Asliye Hukuk Mahkemesi'ne sunularak tescil işleminin talep edilmesi gerekmektedir. Yetkili Asliye Hukuk Mahkemesi tescil işlemine ilişkin olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün görüşünü alır, dilerse bilirkişi incelemesi yaptırır ve/veya vakıf kurmak isteyen kişi(ler) ile görüşür.

Mahkeme vakfın tescil edilmesine karar verirse; vakıf tüzel kişilik kazanır, vakfın yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil edilir ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde tutulan merkezi sicile kaydedilir. Bunun ardından, vakfa ilişkin bilgiler (örn. vakfın ve kurucularının isimleri, vakfın adresi, amacı, yönetim organı ve mallarına ilişkin bilgiler) Resmi Gazete'de ilan edilir. Mahkeme vakfın tescili talebini reddederse, bu kararı temyiz etmek mümkündür.

Vakfın yönetim organı ve yönetim biçimi Vakıf Senedi'nde belirtilmelidir (örn, mütevelli heyeti ve yönetim kurulu). Yönetim organı kişi sayısı ile ilgili mevzuatta herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Ancak, Vakıflar Yönetmeliği madde 13 uyarınca, vakıf yöneticilerinin çoğunluğunun Türkiye'de yerleşik bulunması zorunludur.

Vakfa özgülenen malvarlığı nakdi ya da ayni olabilir. Vakıf mal edinebilir ve malları üzerinde her türlü tasarrufta bulunabilir. Vakfa özgülenecek asgari malvarlığı her yıl Vakıflar Meclisi tarafından belirlenir (2016 yılı için 60.000 (Atmış Bin) Türk Lirası olarak belirlenmiştir).

Vakıflar genellikle, eğitim, bilim, sağlık, kültür ve sanat gibi alanlarda hizmet vermek amacı ile kurulurlar. Vakıflar; amacını gerçekleştirmeye yardımcı olmak ve vakfa gelir temin etmek amacıyla, Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bilgi vermek şartıyla iktisadi işletme ve şirket kurabilir, kurulmuş şirketlere ortak olabilirler.

Vakıflar; yurt içi ve yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan ayni ve nakdi bağış ve yardım alabilirler, yurt içi ve yurt dışındaki benzer amaçlı vakıf ve derneklere ayni ve nakdi bağış ve yardımda bulunabilirler. Nakdi yardımların yurt dışından alınması veya yurt dışına yapılması banka aracılığı ile olur ve sonuç Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bildirilir. Vakıflar; vakıf senetlerinde yer almak kaydıyla, amaç veya faaliyetleri doğrultusunda, uluslararası faaliyet ve işbirliğinde bulunabilirler, yurt dışında şube ve temsilcilik açabilirler, üst kuruluşlar kurabilirler ve yurt dışında kurulmuş kuruluşlara üye olabilirler.

Vakıf'ta iç denetim esastır. Vakıf; organları tarafından denetlenebileceği gibi, bağımsız denetim kuruluşlarına da denetim yaptırabilir. Vakıf yöneticileri, en az yılda bir defa yapılacak iç denetim raporları ile sonuçlarını, rapor tarihini takip eden iki ay içerisinde Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bildirir. Vakfın amaca ve yasalara uygunluk denetimi ile iktisadi işletmelerinin faaliyet ve mevzuata uygunluk denetimi Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yapılır.

Vakıf, amacının gerçekleşmesi imkânsız hale geldiğinde ve amacının değiştirilmesine de olanak bulunmadığında, kendiliğinden sona erer. Vakfın yönetim organı veya Vakıflar Genel Müdürlüğü vakfın amacının gerçekleşmesinin imkânsız hale geldiği kanısına varırsa dilekçe ile mahkemeye başvurarak durumun tescilini talep eder. Mahkeme, gereğine göre Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün veya vakfın yönetim organının yazılı düşüncesini alarak vakfın dağılması ve tasfiye kurulu oluşumu istemini karara bağlar ve mahkeme dağılma kararını sicile tescil eder. Vakfın sona ermesi Genel Müdürlük tarafından Resmî Gazete'de ilan olunur. Sona eren vakıfların borçlarının tasfiyesinden arta kalan mal ve haklar, vakıf senedinde yazılı hükümlere göre, senetlerinde özel bir hüküm bulunmayanlarda ise Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün ve devredilecek vakfın görüşü alınarak mahkeme kararıyla benzer amaçlı bir vakfa devredilir.

Vakfın, Cumhuriyet'in Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasa'nın temel ilkelerine, hukuka, ahlaka, milli birliğe ve milli menfaatlere aykırı veya belli bir ırk ya da cemaat mensuplarını desteklemek amacıyla faaliyet göstermesi durumunda, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce vakfın dağıtılması için yetkili Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvurulur ve vakfın dağıtılması sağlanır. Dağıtılan vakıfların borçlarının tasfiyesinden arta kalan mal ve haklar ise Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne devredilir.

Neriman PELİT

npelit@pelit.av.tr